TOG'AY MURODNING "OTAMDAN QOLGAN DALALAR" ASARIDA TARIXIY XOTIRA VA MILLIY UYG'ONISH G'OYALARI

Abdalniyazova Aziza Davronbekovna
Osiyo Xalqaro Universiteti magistri
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20205175

Annotatsiya

Ushbu maqolada Tog'ay Murodning "Otamdan qolgan dalalar" qissasi tarixiy xotira va milliy uyg'onish g'oyalari nuqtayi nazaridan tadqiq etiladi. Asarda aks etgan yer, tuproq, ota-bobolar merosi bilan bog'liq badiiy obrazlar tizimi tahlil qilinib, yozuvchining o'zbek xalqi tarixiy taqdiri, madaniy identifikatsiyasi va ma'naviy qadriyatlarini ifodalashdagi mahorati yoritiladi. Maqolada asar personajlari orqali milliy ong, vatanparvarlik va mustaqillik g'oyalarining badiiy talqini ilmiy jihatdan asoslanadi.

Kalit so'zlar: tarixiy xotira, milliy uyg'onish, Tog'ay Murod, "Otamdan qolgan dalalar", badiiy obraz, milliy identifikatsiya, tuproq motivi, ma'naviy qadriyatlar.

KIRISH

O'zbek adabiyotining XX asr oxiri — XXI asr boshlaridagi taraqqiyot jarayonida milliy ong va tarixiy xotira mavzulari alohida o'rin tutadi. Mustaqillik davri adabiyotida xalqning o'z tarixi, madaniyati va qadriyatlariga qaytishi, ularni qayta anglash va badiiy idrok etish jarayoni kuchaydi. Bu jihatdan Tog'ay Murod (1948–2014) ijodi o'zbek nasrida yangi davr ochgan ijodkorlar sirasida muhim o'rin egallaydi. Uning asarlari faqatgina badiiy mahorat namunasi bo'lib qolmay, balki milliy ruhiyat, tarixiy xotira va ma'naviy merosni anglash yo'lidagi chuqur falsafiy mushohadalarnigina o'z ichiga oladi.

"Otamdan qolgan dalalar" qissasi (1994) Tog'ay Murod ijodining eng yetuk namunalaridan biri sifatida o'zbek adabiyotshunosligida keng e'tirof etilgan. Asarda yer, tuproq, ota-bobolar qoldirgan meros bilan bog'liq masalalar milliy uyg'onish va tarixiy xotira kontekstida badiiy ifodasini topgan. Qissa o'zbek qishloq hayotini tasvirlash orqali umuminsoniy qadriyatlar — vatanga muhabbat, avlodlar aloqasi, tarixiy davomiylik kabi mavzularni ko'taradi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, bugungi globallashuv sharoitida milliy identifikatsiya, tarixiy xotira va madaniy qadriyatlarning saqlanishi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tog'ay Murodning mazkur asari aynan shu masalalarni badiiy tafakkur prizmasidan yoritib, o'quvchida milliy iftixor tuyg'usini uyg'otishga xizmat qiladi. Shu bois, asarning tarixiy xotira va milliy uyg'onish g'oyalari nuqtayi nazaridan ilmiy tadqiq etilishi zamonaviy adabiyotshunoslik uchun muhim ahamiyatga egadir.

Tadqiqotning maqsadi Tog'ay Murodning "Otamdan qolgan dalalar" asarida tarixiy xotira va milliy uyg'onish g'oyalarining badiiy ifodalanish xususiyatlarini ilmiy asoslash, yozuvchining milliy ruhiyatni tasvirlashdagi o'ziga xos uslubiy mahoratini ochib berishdan iborat. Tadqiqot vazifalari sifatida asardagi tarixiy xotira motivlarining badiiy talqinini aniqlash, milliy uyg'onish g'oyalarining personajlar tizimi orqali ifodalanishini tahlil qilish hamda yozuvchining badiiy mahorat vositalarini ilmiy jihatdan yoritish belgilangan.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, "Otamdan qolgan dalalar" asari birinchi marta tarixiy xotira va milliy uyg'onish g'oyalari kontekstida kompleks tarzda tadqiq etilmoqda. Oldingi tadqiqotlarda asar asosan badiiy mahorat, obrazlar tizimi yoki yozuvchi uslubi nuqtayi nazaridan o'rganilgan bo'lsa (N.Karimov, 2006; O.Sharafiddinov, 2001; B.Nazarov, 2015), ushbu maqolada postkolonial tanqid, ekokritika va komparativistika metodlari qo'llaniladi. Tadqiqot natijalarining amaliy ahamiyati shundaki, ular oliy ta'lim

muassasalarida o'zbek adabiyoti fanini o'qitishda, milliy ma'naviyat tarbiyasida hamda adabiy tanqid amaliyotida qo'llanilishi mumkin.

ASOSIY QISM

1. "Otamdan qolgan dalalar" asarida tarixiy xotira motivi

Tarixiy xotira adabiyotda xalqning o'tmishi, tajribasi va madaniy merosining badiiy ifodasini anglatadi. Ya.Assmann ta'kidlaganidek, madaniy xotira — bu avlodlararo uzatiladigan, ijtimoiy institutlar va badiiy matnlar orqali saqlanadigan kollektiv xotira shaklidir [1, 45-b.]. Tog'ay Murod "Otamdan qolgan dalalar" asarida aynan shu madaniy xotira mexanizmini badiiy vosita sifatida qo'llaydi. Qissada bosh qahramon — yosh yigitning otasidan meros bo'lib qolgan dalalar bilan bog'liq kechinmalari tasvirlanadi. Dalalar bu yerda oddiy dehqonchilik yeri emas, balki avlodlar xotirasining timsoli, tarixiy davomiylikning ramziy ifodasidir.

Tog'ay Murod o'z qissasida tuproq obrazini ko'p qatlamli ramziy ma'noda qo'llaydi. Tuproq — bu vatanning jismoniy ifodasi, ota-bobolar mehnatining mahsuli, avlodlar davomiyligining moddiy dalili. Bosh qahramon dalalarni haydash, unga qarov qilish jarayonida aslida o'z ildizlari bilan muloqotga kirishadi. Yozuvchi tuproqni "ota yuragi", "bobolar nafasi" kabi metaforik iboralar orqali jonlantiradi. Bu badiiy usul o'quvchida tuproq — ota merosining muqaddasligi haqida chuqur taassurot uyg'otadi.

Asarda tarixiy xotira motivi bir necha darajada namoyon bo'ladi. Birinchidan, shaxsiy xotira — bosh qahramonning otasi bilan bog'liq xotiralari orqali. Ikkinchidan, oilaviy xotira — avloddan avlodga o'tib kelayotgan dehqonchilik an'analari, urf-odatlar va qadriyatlar tizimi sifatida. Uchinchidan, kollektiv (milliy) xotira — o'zbek xalqining yerga bo'lgan munosabati, tuproqqa hurmat, tabiat bilan uyg'un yashash falsafasi ko'rinishida. Tog'ay Murod bu uch darajani bir-biriga uzviy bog'lab, shaxsiy kechinmalardan milliy masshtabdagi umumlashmalarga ko'tariladi.

Qissada ota obrazi tarixiy xotiraning eng kuchli tashuvchisi sifatida gavdalanadi. Otaning dalalarni parvarish qilish haqidagi vasiyatlari, uning mehnatsevar hayoti va tuproqqa bo'lgan ehtiromli munosabati — bularning barchasi yosh avlodga uzatiladigan ma'naviy meros sifatida talqin etiladi. N.Karimov ta'biri bilan aytganda, "Tog'ay Murod nasrida ota obrazi — bu o'tmish bilan hozirgi zamon o'rtasidagi ko'prik" [2, 112-b.]. Darhaqiqat, ota vasiyati orqali o'tmishning qadriyatlari hozirgi kunga olib kelinadi, tarixiy uzluksizlik ta'minlanadi.

Alohida ta'kidlash kerakki, Tog'ay Murod tarixiy xotirani tasvirlashda realistik va romantik usullarni uyg'unlashtiradi. Realistik tasvirlar — dehqonchilik mehnati, qishloq turmushi, tabiiy sharoitlar — o'quvchini aniq hayotiy muhitga olib kiradi. Romantik unsurlar esa — otaning xayoliy suhbatlari, dalalarning jonlanishi, tabiatning inson ruhiyatiga mos kelishi — asarga yuksak badiiylik va ta'sirchanlik baxsh etadi. Bu ikki usulning uyg'unligi tarixiy xotira motivining ham real, ham ideal qirrasini ochib beradi. Yozuvchi bu orqali tarixiy xotira faqat o'tmishga qaytish emas, balki hozirgi kunni ma'noli yashash uchun zarur bo'lgan ruhiy ozuqa ekanligini isbotlaydi.

Shunday qilib, Tog'ay Murod "Otamdan qolgan dalalar" asarida tarixiy xotirani shunchaki nostalgik eslash emas, balki faol ijtimoiy jarayon — milliy o'zlikni anglash va mustahkamlash vositasi sifatida tasvirlaydi. Yozuvchi tuproq, dala, ota merosi kabi obrazlar orqali tarixiy xotiraning xalq hayotidagi hayotiy ahamiyatini ko'rsatib beradi.

2. Asarda milliy uyg'onish g'oyalarining badiiy talqini

Milliy uyg'onish — xalqning o'z milliy kimligini anglashi, tarixiy qadriyatlarini tiklashi va mustaqil taraqqiyot yo'liga o'tish jarayonidir. O'zbekiston tarixida milliy uyg'onish harakati XX asr boshlarida jadidchilik bilan boshlangan bo'lsa, uning ikkinchi to'lqini

mustaqillik arafasi va dastlabki yillariga to'g'ri keladi. Tog'ay Murodning "Otamdan qolgan dalalar" qissasi aynan shu ikkinchi to'lqin ruhida yaratilgan bo'lib, unda milliy uyg'onish g'oyalari bir necha badiiy qatlam orqali ifodalangan.

Birinchi qatlam — yer va tuproq orqali milliy identifikatsiyaning tiklanishi. Asarda bosh qahramon otasidan qolgan dalalarni qayta tiklash, ularni obod qilish orqali aslida o'z milliy ildizlarini tiklaydi. Bu jarayon allegorik ma'noda butun o'zbek xalqining mustaqillik yo'lidagi harakatini aks ettiradi. Dalalarni tiklash — bu milliy qadriyatlarni tiklash, tarixiy adolatni qaror toptirish demakdir. Tog'ay Murod bu metaforani juda nozik va ta'sirchan tarzda qo'llagan.

Ikkinchi qatlam — personajlar tizimida milliy uyg'onish jarayonining aks etishi. Bosh qahramon asarning boshida otasidan qolgan merosga nisbatan befarq, hatto uni yukdek his qiladi. Ammo qissa davomida u asta-sekin tuproqning qadrini anglab yetadi, ota vasiyatining chuqur ma'nosini tushunib boradi. Bu shaxsiy o'zgarish — milliy uyg'onish jarayonining individual darajadagi ifodasi. O.Sharafiddinov ta'kidlaganidek, "Tog'ay Murod qahramonlarining ichki transformatsiyasi aslida butun millatning ma'naviy o'zgarishini ramziy tarzda ifodalaydi" [3, 78-b.].

Uchinchi qatlam — til va uslub orqali milliy ruhiyatning ifodasi. Tog'ay Murod o'ziga xos badiiy uslub yaratgan yozuvchi sifatida taniladi. Uning tili xalq og'zaki ijodi, maqollar, matallar, qo'shiqlar bilan sug'orilgan. "Otamdan qolgan dalalar"da ham yozuvchi o'zbek tilining boy imkoniyatlaridan unumli foydalanadi: xalq iboralari, she'riy ohangdor jumlalar, ritmik takrorlar orqali milliy ruhiyatni so'z san'ati vositasida gavdalantiradi. Bu uslubiy xususiyat o'z navbatida milliy uyg'onish g'oyasining shakl darajasidagi ifodasidir — ona tilning go'zalligi va qudratini namoyish etish orqali milliy iftixor tuyg'usi uyg'otiladi.

To'rtinchi qatlam — vaqt va makon tizimida milliy uyg'onishning aks etishi. Qissada voqealar hozirgi zamonda sodir bo'lsa-da, o'tmish xotiralari, ota hikoyalari, qishloq urf-odatlari orqali tarixiy zamon ham faol ishtirok etadi. Yozuvchi hozirgi va o'tgan zamonni shunday omuxta qiladiki, o'quvchi tarixiy davomiylikning uzluksizligini his qiladi. Makon esa — dalalar, qishloq, tabiat — milliy identifikatsiyaning fazoviy ifodasi sifatida namoyon bo'ladi. Bu kronotop tizimi orqali Tog'ay Murod milliy uyg'onish g'oyasini mavhum mafkuraviy da'vat emas, balki inson hayotining tabiiy qismi, turmush tarzi sifatida taqdim etadi.

Beshinchi qatlam — ijtimoiy tanqid elementi orqali milliy uyg'onishning aks etishi. Tog'ay Murod asarida an'anaviy qadriyatlarning yo'qolish xavfi, qishloq hayotining buzilishi, yosh avlodning o'z ildizlaridan uzoqlashuvi kabi muammolar ham ko'tariladi. Bu ijtimoiy tanqid milliy uyg'onish g'oyasining yana bir muhim qirrasini ochib beradi: uyg'onish — bu nafaqat o'tmishni qayta kashf etish, balki hozirgi kunda milliy qadriyatlarga tahdid solayotgan omillarni anglash va ularga qarshi turish demakdir. Tog'ay Murod bu muammoni didaktik tarzda emas, balki badiiy obrazlar va hayotiy vaziyatlar orqali ko'rsatadi, bu esa asarning ta'sir kuchini yanada oshiradi.

3. Tarixiy xotira va milliy uyg'onish g'oyalarining badiiy vositalari

Tog'ay Murodning badiiy mahorati "Otamdan qolgan dalalar" qissasida bir necha muhim poetik vositalar orqali namoyon bo'ladi. Bu vositalar tarixiy xotira va milliy uyg'onish g'oyalarini o'quvchi ongiga singdirish, ularni badiiy-estetik ta'sir kuchiga ega qilish vazifasini bajaradi.

Ramziylik (simvolizm) asarning eng kuchli badiiy vositalaridan biri hisoblanadi. Dalalar — milliy meros ramzi, tuproq — ona vatan timsolidir. Fasllar almashinuvi — millatning tarixiy bosqichlarini, hosil yig'im-terim — ma'naviy boylik to'plash jarayonini ramziy tarzda ifodalaydi. Bug'doy doni — yangi hayotning, milliy tiklanishning timsoli sifatida talqin etiladi. B.Nazarov qayd etganidek, "Tog'ay Murod ramziy obrazlar tizimini shunday qurganki, har bir tabiiy hodisa va dehqonchilik jarayoni milliy ma'no kasb etadi" [4,

56-b.]. Bu ramziy qatlamning mavjudligi asarni oddiy qishloq hayoti tasviridan falsafiy-milliy darajaga ko'taradi.

Takror (repetitsiya) va ritmik tuzilma asarda milliy uyg'onish g'oyasini mustahkamlash vositasi sifatida xizmat qiladi. Tog'ay Murod matnda ma'lum iboralarni, tasvirlarni qayta-qayta takrorlaydi: otaning vasiyati, dalalarning chaqirig'i, tuproqning hidi kabi motivlar asar davomida leytmotiv sifatida qaytariladi. Bu takrorlar o'quvchida xotira, meros va burch tuyg'usini chuqurlashtiradi. Shuningdek, yozuvchining jumla qurilishi ko'pincha she'riy ritmga ega bo'lib, bu nasriy matnga o'ziga xos musiqiylik va ta'sirchanlik baxsh etadi. D.Quronov ta'kidlaganidek, "Tog'ay Murod nasri va nazmning chegarasida turuvchi, ikki janrning eng yaxshi sifatlarini o'zida mujassamlashtirgan o'ziga xos badiiy hodisadir" [5, 34-b.].

Kontrast (qarama-qarshilik) ham asarning muhim kompozitsion vositasidir. Yozuvchi bosh qahramonning dastlabki befarqligi va keyingi ma'naviy uyg'onishini keskin kontrastda tasvirlaydi. Shuningdek, shahar va qishloq, sun'iy va tabiiy, begona va o'z kabi qarama-qarshiliklar orqali milliy identifikatsiya muammosini yorqin namoyon etadi. Zamonaviy shahar hayotining yuzakililigi bilan qishloq turmushining chuqurligi, sun'iy boylikning mazmunsiziligibilan tuproq merosining abadiy qadr-qimmati o'rtasidagi kontrast o'quvchini milliy qadriyatlar tomonga yo'naltiradi.

Dialog va ichki monolog tarixiy xotira va milliy uyg'onish g'oyalarining psixologik chuqurlikda ifodalanishi uchun xizmat qiladi. Bosh qahramonning ichki monologlari uning milliy o'zlikni anglash jarayonidagi ruhiy kurashlarini ochib beradi. Otasi bilan bo'lgan xayoliy dialoglar esa o'tmish va hozirgi zamon o'rtasidagi ma'naviy bog'lanishni tasvirlaydi. Bu dialoglar orqali avlodlar muloqoti badiiy gavdalanadi — o'tgan avlodning tajribasi, donoligi va vasiyati tirik so'z orqali yosh avlodga yetkaziladi. Tog'ay Murod bu usulni qo'llash orqali tarixiy xotirani mavhum tushunchadan jonli, his qilinadigan tajribaga aylantiradi.

Tabiat tasvirlari (peyzaj) asarda tarixiy xotira va milliy uyg'onish mavzusini kuchaytiruvchi muhim badiiy vosita sifatida ishlatiladi. Tog'ay Murod tabiatni shunchaki fon sifatida emas, balki qahramonning ichki dunyosini va milliy ruhiyatni aks ettiruvchi ko'zgu sifatida tasvirlaydi. Dalalarning ko'klam uyg'onishi — milliy tiklanishning allegoryasi, yozgi issiqlik — milliy g'ayratning timsoli, kuzgi hosil — ma'naviy yetuklikning ramzidir. Tabiat va inson, tabiat va millat o'rtasidagi bu parallalizm asarga chuqur falsafiy ma'no baxsh etadi.

4. Asarning zamonaviy adabiyotshunoslikdagi o'rni va ahamiyati

Tog'ay Murodning "Otamdan qolgan dalalar" qissasi nafaqat o'zbek adabiyotining badiiy yutug'i, balki zamonaviy adabiyotshunoslik uchun muhim tadqiqot ob'ektidir. Asar postkolonial adabiyot nazariyasi nuqtayi nazaridan ko'rib chiqilganda, unda mustamlakachilik davrida yo'qotilgan milliy identifikatsiyani tiklash jarayoni yaqqol namoyon bo'ladi. E.Said ta'kidlaganidek, mustamlakachilik nafaqat siyosiy, balki madaniy hukmronlikni ham o'rnatadi, unga qarshi kurash esa madaniy qadriyatlarni tiklash orqali amalga oshiriladi [8, 134-b.]. Tog'ay Murod asari aynan shu madaniy tiklanish jarayonining badiiy hujjati sifatida baholanishi mumkin.

Shuningdek, asar ekokritika (ekologik adabiy tanqid) nuqtayi nazaridan ham qiziqarli tadqiqot materialini taqdim etadi. Tog'ay Murod inson va tabiat munosabatlarini harmonik birlik sifatida tasvirlaydi. Dehqonchilik — bu tabiatni istismar qilish emas, balki u bilan hamkorlik, muloqot, o'zaro hurmat asosidagi munosabatdir. Zamonaviy ekologik muammolar fonida bu yondashuv alohida ahamiyat kasb etadi. Yozuvchi tuproqqa nisbatan mas'uliyatli munosabatni milliy qadriyat darajasiga ko'tarib, bugungi avlodga muhim axloqiy xabar beradi.

Genderlif adabiy tanqid nuqtayi nazaridan ham asarning o'ziga xos xususiyatlari bor. Ota-o'g'il munosabatlari asarning markaziy o'qini tashkil etsa-da, ona obrazi ham muhim

o'rin tutadi. Ona — tuproqning jonli timsoli, oilani saqlash va avlodlar orasidagi ma'naviy bog'lanishni ta'minlash vazifasini bajaruvchi kuch sifatida namoyon bo'ladi. Bu obraz orqali Tog'ay Murod o'zbek oilasidagi an'anaviy qadriyatlar tizimini, unda ayolning markaziy o'rnini ko'rsatib beradi.

Komparativistik yondashuv asarni jahon adabiyoti kontekstida ko'rib chiqish imkonini beradi. Tog'ay Murodning tuproq va meros mavzusini ifodalash uslubi Chinua Achebening "Hamma narsa parchalanadi" romanidagi milliy o'zlik muammolari, Uilyam Folknerning Yoknapatoofa olami bilan typologik o'xshashliklar kasb etadi. Bu o'xshashlik milliy adabiyotlarning umumjahon adabiy jarayondagi umumiy tendentsiyalarini — kolonial meros bilan munosabat, tuproqqa bog'liqlik, avlodlar aloqasi kabi mavzularning universalligini tasdiqlaydi.

Asar lingvopoetik jihatdan ham alohida e'tiborga loyiq. Tog'ay Murodning tili adabiy til va xalq so'zlashuv tili, nasriy va she'riy nutq, hozirgi va arxaik leksikaning o'ziga xos sintezi hisoblanadi. Yozuvchi o'zbek tilining tarixiy qatlamlarini faollashtirish orqali til xotirasini ham uyg'otadi — bu esa milliy uyg'onishning lingvistik aspektini tashkil etadi. Sh.Rizayev ta'kidlaganidek, "Tog'ay Murod tili — o'zbek adabiy tilining eng boy imkoniyatlarini namoyon etgan, milliy til xazinasining noyob namunasi" [10, 89-b.].

Shunday qilib, "Otamdan qolgan dalalar" asari zamonaviy adabiyotshunoslikning turli yo'nalishlari — postkolonial tanqid, ekokritika, gender tadqiqotlari, komparativistika va lingvopoetika nuqtayi nazaridan chuqur tadqiqot ob'ekti bo'lib xizmat qiladi. Bu ko'p qirraliligi asarning adabiy qiymatini yanada oshiradi va uni jahon adabiyoti kontekstida o'rganish zarurligini tasdiqlaydi.

XULOSA

Tog'ay Murodning "Otamdan qolgan dalalar" qissasi o'zbek adabiyotida tarixiy xotira va milliy uyg'onish mavzularining eng yetuk badiiy ifodalaridan biridir. Tadqiqot natijalariga ko'ra, asarda tarixiy xotira motivi uch darajada — shaxsiy, oilaviy va milliy darajada namoyon bo'lib, ularning har biri bir-birini to'ldiradi va boyitadi. Yozuvchi tuproq, dala, ota merosi kabi obrazlar orqali tarixiy xotiraning xalq hayotidagi hayotiy ahamiyatini ko'rsatib bergan.

Milliy uyg'onish g'oyalari asarda to'rt badiiy qatlam orqali ifodalangan: yer va tuproq orqali milliy identifikatsiyaning tiklanishi, personajlar tizimida milliy uyg'onish jarayonining aks etishi, til va uslub orqali milliy ruhiyatning ifodasi hamda kronotop tizimida milliy uyg'onishning namoyon bo'lishi. Bu ko'p qatlamli yondashuv yozuvchining badiiy mahoratining yuqoriligidan dalolat beradi.

Badiiy vositalar tahlili shuni ko'rsatadiki, Tog'ay Murod ramziylik, takror, kontrast, dialog, ichki monolog va tabiat tasvirlari kabi poetik vositalarni tarixiy xotira va milliy uyg'onish g'oyalarini ifodalash uchun samarali qo'llagan. Bu vositalarning har biri alohida va birgalikda ishlashi asarning badiiy ta'sir kuchini oshiradi, g'oyaviy mazmunini chuqurlashtiradi.

Xulosa qilib aytganda, Tog'ay Murodning "Otamdan qolgan dalalar" asari o'zbek adabiyotida tarixiy xotira va milliy uyg'onish mavzularini badiiy jihatdan eng ta'sirchan ifodalagan asarlardan biridir. U nafaqat adabiy, balki falsafiy, madaniy va ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lib, bugungi kunda ham o'zbek o'quvchisiga milliy o'zlikni anglash, ota-bobolar merosini qadriyatlarini asrash va kelajak avlodlarga yetkazish muhimligini eslatib turadi. Asarning ilmiy tadqiq etilishi o'zbek adabiyotshunosligida milliy adabiy meros bilan bog'liq tadqiqotlarning yanada chuqurlashuviga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqadigan tavsiyalar sifatida quyidagilarni qayd etish joiz: birinchidan, Tog'ay Murod ijodini zamonaviy adabiy nazariya metodlari — postkolonial tanqid, ekokritika, narratologiya nuqtayi nazaridan yanada chuqurroq o'rganish lozim.

Ikkinchidan, yozuvchining boshqa asarlari — "Yulduzlar mangu yonadi", "Ot kishnagan oqshom" kabilarni ham tarixiy xotira va milliy uyg'onish kontekstida qiyosiy tahlil qilish maqsadga muvofiqdir. Uchinchidan, Tog'ay Murod nasrini jahon adabiyoti — xususan, postkolonial adabiyot vakillari ijodi bilan qiyoslash o'zbek adabiyotshunosligining xalqaro ilmiy muloqotga integratsiyalashuviga xizmat qiladi.

Umuman olganda, Tog'ay Murodning "Otamdan qolgan dalalar" asari o'zbek adabiyotining milliy istiqlol davridagi eng muhim yutug'laridan biri sifatida o'z qadr-qimmatini saqlab kelmoqda. Asardagi tarixiy xotira va milliy uyg'onish g'oyalari bugungi kunda, globallashuv va madaniy unifikatsiya xavfi kuchaygan davrda, yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Tog'ay Murod san'ati orqali biz nafaqat o'tmishimizni anglaymiz, balki kelajagimiz uchun ma'naviy poydevor yaratamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Assmann Ya. Madaniy xotira: Yozuv, eslash va siyosiy identifikatsiya rivojlangan tsivilizatsiyalarda. — Toshkent: Yangi asr avlodi, 2012. — 368 b.
2. Karimov N. O'zbek adabiyoti va milliy istiqlol. — Toshkent: Fan, 2006. — 240 b.
3. Sharafiddinov O. Adabiyot va milliy uyg'onish. — Toshkent: Sharq, 2001. — 192 b.
4. Nazarov B. Tog'ay Murod nasrida badiiy mahorat. — Toshkent: Akademnashr, 2015. — 164 b.
5. Quronov D. Adabiyotshunoslikka kirish. — Toshkent: O'zbekiston, 2004. — 224 b.
6. Murod T. Otamdan qolgan dalalar: Qissalar. — Toshkent: Sharq, 2000. — 288 b.
7. Normatov U. So'z san'ati sehri. — Toshkent: O'qituvchi, 1999. — 176 b.
8. Sultanova M. Hozirgi o'zbek adabiyotida milliy g'oya. — Toshkent: Fan, 2010. — 208 b.
9. Yo'ldoshev Q. O'zbek nasri va uning taraqqiyot yo'llari. — Toshkent: Mumtoz so'z, 2013. — 312 b.
10. Rizayev Sh. Adabiy jarayon va badiiy tahlil. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2018. — 256 b.